

ЛІТЕРАТУРА

1. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: посіб. для студентів вищих навч. закладів. Вид. 2-е. Дрогобич: Коло, 2006. 608 с.
2. Вишневський О. Український виховний ідеал і національний характер (витоки, деформації і сучасні виклики). Дрогобич, 2010. 160 с.
3. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності. *Освіта України*. 2000. 9 серпня. №32. С.6–7.
4. Кузьмінський А. Правове виховання / А. Кузьмінський, В. Омеляненко. *Педагогіка*. Київ, 2003. С. 252–254.
5. Лозова В., Троцько Г. Теоретичні основи виховання і навчання: навч. посіб. Харків, 2002. 398 с.
6. Стаканков А.В. Теорія і практика правового виховання в історії вітчизняної педагогічної думки другої половини ХІХ – початку ХХ століття : дис... канд. пед. наук. Харків, 2003. 207 с.
7. Сурмяк Ю.Р. Взаємодія вищих професійних училищ та органів внутрішніх справ у правовому вихованні учнів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання». Дрогобич, 2009. 24 с.
8. Сухомлинський В.О. Народження громадянина. Вибрані твори. В 5 т. Київ, 1977. Т. 3. С. 283–582.

**Надія НОВОСЕЛЬСЬКА,
Неля СІРАНТ
(Львів)**

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Освітній процес у воєнний період трансформується через впровадження новітніх методик та ІТ-рішень. Пріоритетним напрямом стає розробка структурованого та комфортного навчального простору, що є критично важливим для успішної інтеграції учасників освітнього процесу. Цифровізація стала головним фактором стійкості (resilience) освітньої системи. Основний

акцент змістився з простого передавання знань на створення гнучкого цифрового середовища.

Освіта в умовах воєнного стану вимагає максимальної персоналізації. Сьогодні вчитель стає не просто джерелом знань, але й фасилітатором безпечного простору, де методи навчання адаптуються під емоційний стан дитини. Через розвиток емпатії та культуру взаємопідтримки освітній процес перетворюється на інструмент зниження стресу, допомагаючи створити згуртовану та психологічно стійку спільноту.

Реалізація дистанційної моделі навчання в умовах воєнного стану передбачає варіативність режимів взаємодії суб'єктів освітнього процесу, зокрема, синхронного, асинхронного та біхронного.

Асинхронний формат забезпечує автономність здобувачів освіти, даючи змогу опановувати навчальний матеріал за індивідуальною траєкторією у зручний час, що є критично важливим за умов нестабільної безпекової ситуації. Натомість синхронна взаємодія виконує не лише дидактичну, але й терапевтичну функцію, сприяючи соціалізації та емоційній стабілізації учнів через безпосередню комунікацію з педагогом.

Найбільш адаптивним підходом у сучасних реаліях є біхронне навчання (*bichronous learning*). Ця модель синтезує переваги обох режимів, інтегруючи гнучкість асинхронного вивчення контенту з цілеспрямованим психолого-педагогічним супроводом під час синхронних сесій, що в сукупності уможливлює досягти вищої ефективності освітнього процесу [4].

Ефективна дистанційна освіта в умовах війни базується на гнучкому поєднанні режимів взаємодії. Асинхронний формат є незамінним для територій із нестабільним зв'язком чи енергопостачанням, оскільки дає змогу учням опрацьовувати матеріал у власному темпі. Водночас синхронні сесії виконують соціальну функцію, забезпечуючи «живий» контакт із педагогом, що є критичним для емоційної стабілізації. Оптимальним рішенням виступає бісинхронне (біхронне) навчання, яке стратегічно комбінує ці два підходи, створюючи цілісну й адаптивну освітню систему [1].

Адаптація до змін, зокрема, впровадження дистанційного та гібридного навчання вимагає ефективного використання цифрових технологій. Цифрові технології можуть створити динамічне та ефективне середовище для навчання, розширюючи можливості здобувачів і поліпшуючи якість освіти:

- електронні підручники й інтерактивні матеріали, такі як відеоуроки, анімації та симуляції для кращого засвоєння матеріалу;
- онлайн-платформи для навчання, такі як Moodle, Blackboard, Canvas, для забезпечення дистанційного навчання та обміну ресурсами між учнями і вчителями, студентами і викладачами;
- адаптивні платформи та програми, такі як Khan Academy, які підлаштовуються до індивідуальних потреб кожного учня та надають персоналізований підхід до навчання;
- використання систем штучного інтелекту для адаптації завдань та завдань відповідно до рівня знань, такі як ChatGPT, Bard, Microsoft Designer;
- віртуальна реальність (VR) та розширена реальність (AR): створення віртуальних екскурсій та лабораторій, використання AR для накладання інформації на реальний світ, що допомагає у навчанні певних предметів;
- масові відкриті онлайн-курси (МООС): надання доступу до великої кількості курсів від провідних університетів та організацій через платформи, такі як Coursera, edX, Udacity, Khan Academy, LinkedIn Learning для глобального співпраці та навчання.
- Google Classroom: платформа для управління курсами та навчанням, спрощення завдань та обміну ресурсами (завдання, обговорення, електронні зошити, спільна робота над документами).
- відкрита платформа для управління навчанням та навчальним контентом (онлайн-курси, форуми для обговорення, завдання, тести, звітність).
- Kahoot!: інтерактивна гра для створення вікторин, опитувань та ігрових сесій для навчання (залучення здобувачів через групові конкурси, швидке тестування).
- Zoom: відеоконференційна платформа для віртуальних лекцій та дистанційного навчання (відображення презентацій, чат для обговорення, групові робочі кімнати).
- Coursera: платформа для доступу до МООС (масові відкриті онлайн-курси) від провідних університетів та організацій (курси різного рівня складності, відеолекції, взаємодія з викладачами).
- Edmodo: соціальна мережа для навчання, сприяє комунікації між учнями та вчителями, обміну матеріалами (класні кімнати, форуми, забезпечення відстеження завдань).

– Scratch: візуальна програмувальна мова для навчання дітей та молоді програмуванню та розробці ігор (віртуальний блок-код, можливість створення анімацій та інтерактивних проєктів).

– Duolingo: мобільний додаток для вивчення мов шляхом гри та інтерактивних завдань (ігровий підхід до вивчення мов, відстеження прогресу, спільнота користувачів).

– Microsoft Teams: платформа для комунікації, співпраці та проведення відеоконференцій для команд та груп (обмін файлами, віртуальні зустрічі, спільні робочі простори).

– Evernote: платформа для створення та організації нотаток, вебстатей, фотографій та іншого контенту (синхронізація між пристроями, можливість додавання аудіо та графіки до нотаток) [2, с. 327–328].

В умовах війни навчання повинно охоплювати не лише академічні знання, але й розвиток навичок збереження психологічної стійкості, самоконтролю і адаптації до змін. Воєнний конфлікт супроводжується різними емоціями, такими як стрес, страх, тривога, нестабільність, розчарування, тому педагоги повинні бути готові допомогти учням переживати емоції, забезпечуючи їх підтримкою та позитивним настроєм [1].

Цифрові технології стають важливим інструментом для забезпечення безперервного, якісного і доступного навчання в умовах війни. Використання цифрових технологій забезпечує доступ до навчальних матеріалів в онлайн-режимі, що є особливо важливим у реаліях масштабної військової агресії, коли фізичний доступ до звичайних навчальних матеріалів обмежений.

Упровадження цифрових технологій в освіту сприяє модернізації і удосконаленню освітнього процесу, роблячи його більш ефективним, цікавим й адаптованим до сучасних вимог суспільства. Цифрові технології сприяють підвищенню мотивації здобувачів освіти, ведення моніторингу їхніх успіхів і невдач та посиленню інтенсивності освітнього процесу.

Перспективами подальших досліджень може бути впровадження цифрових технологій в освітній процес закладів дошкільної освіти в умовах воєнного стану.

ЛІТЕРАТУРА

1. Качмар О.В., Барило С.Б., Зінькова І.І. Цифрові технології в освітньому процесі початкової школи в реаліях масштабної військової агресії. *Академічні візії*. 2023. Вип. 19. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7875382> (дата звернення: 14.04.2026)
2. Мельник Х.П. Передумови застосування цифрових технологій в освітньому процесі закладів вищої освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2024. Вип. 36. С. 323–333. DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2024-36-323-333>.
3. Освіта України в умовах воєнного стану. *Інноваційна та проєктна діяльність* : науково-методичний збірник / за заг. ред. С.М. Шкарлета. Київ – Чернівці: «Букрек». 2022. 140 с.
4. Яворська Т. Цифрова трансформація освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні. *Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*. 2023. Вип. 91 (II). С. 217–226. DOI: <https://doi.org/10.38014/osvita.2023.91.19> (дата звернення: 14.04.2026)

**Іван ОСТАЩУК,
Андрій ГОЛУБ**
(Дрогобич)

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

В епоху динамічних змін та безмежних освітніх можливостей навчання, що базується на відкриттях і дослідженнях, саме діяльнісний та дослідницький підходи стають ключовими методами розвитку особистості. Дослідницька компетентність, заснована на природній допитливості дитини та природній потребі досліджувати світ, дає змогу дітям активно брати участь у процесі навчання. У цьому випадку педагоги мають своїм завданням створити відповідне середовище, що сприяло б дослідженню і навчанню. На цьому наголошують вчені-педагоги [1; 2; 8], про це ідеться у законах, які стосуються організації освітнього процесу [4; 5; 6].

Формування дослідницької компетентності передбачає здатність застосовувати основи методології, ефективно використовувати надбані знання та прикладні інструменти для формулювання і розв'язання